

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem
VT 2017**

ADHD i skolan och på fritidshemmet

En fallstudie om resursfördelning och stöd för
elever med ADHD, i skolans olika verksamheter

Frida Gren och Sofia Vernersson

Sektionen för lärande och miljö

Författare

Frida Gren & Sofia Vernersson

Titel

ADHD i skolan och på fritidshemmet

En fallstudie om resursfördelning och stöd för elever med ADHD, i skolans olika verksamheter

Handledare

Kerstin Ahlqvist

Examinator

Sara Lenninger

Abstract

Neuropsykiatriska diagnoser blir allt vanligare i dagens samhälle. Elever i skolan och på fritidshemmet kan behöva särskilt stöd för att klara av sin vistelse vid dessa institutioner. Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi sett att elever med diagnosen ADHD ofta får stöd i form av elevassistent under skoltid men inte under fritidstiden. I denna studie undersöker vi hur resursfördelningen mellan skolan och fritidshemmet ser ut på en skola. Vi har intervjuat rektorn, samt utformat två fokusgrupper med tre fritidspedagoger och tre grundlärare, med syftet att få fram hur de olika yrkeskategorierna upplever vilket stöd som erbjuds för att de ska kunna bemöta elever med ADHD. Studien har en fenomenologisk ansats och analysen bygger på sociokulturell och relationell teori.

Resultatet av vår fallstudie visade att behovet får styra vilket stöd fritidspedagoger och grundlärare får för att bemöta elever med ADHD. Både grundlärare och fritidspedagoger belyser vikten av en lyhörd ledning för att få det stöd som behövs i de olika verksamheterna. De uttrycker även en önskan om fortbildning, för att kunna bemöta elever med ADHD på ett bättre sätt, samt utbildade elevassistenter.

Ämnesord

ADHD, fritidshem, särskilt stöd, resursfördelning, fritidspedagog, elevassistent

Innehållsförteckning

Inledning	5
1.1 Fritidshemmets uppdrag	6
1.2 Begreppsförklaring	7
1.3 Syfte.....	8
1.4 Frågeställningar	8
2. Litteratur	9
2.1 Tidigare forskning.....	9
2.4 ADHD i skolan och på fritidshemmet	10
2.5 Extra anpassning och särskilt stöd.....	11
2.6 Elever i behov av särskilt stöd	11
2.5 Teoretisk inramning.....	13
3. Metod	15
3.1 Urval	15
3.2 Genomförande	16
3.2.1 Enskild intervju	16
3.2.2 Fokusgrupper.....	17
3.3 Bearbetning av material	18
3.4 Etiska ställningstagande	19
4. Resultat: Intervjuer med kommentarer	20
4.1 Enskild intervju med rektorn	20
4.2 Fokusgrupp med fritidspedagoger	23
4.3 Fokusgrupp med grundlärarna.....	26
5 Resultat: Analys av intervjusvar	31
5.1 Stöd som erbjuds, för att kunna bemöta elever med ADHD.....	31
5.2 Upplevelser av resursfördelning mellan skolan och fritidshemmet	32
5.3 Utbildningar/fortbildningar som erbjuds, för att bemöta elever med ADHD.....	32
6 Diskussion	34
6.1 Metoddiskussion	34
6.2 Resultatdiskussion.....	35
6.3 Praktisk relevans.....	36
6.4 Fortsatt forskning.....	37
7. Referenser	38
8. Bilagor	40
Bilaga 1	40

Bilaga 2	42
Bilaga 3	43
Bilaga 4	44

Inledning

Neuropsykiatriska diagnoser blir allt vanligare i dagens samhälle, vilket ofta medför behov av extra stöd i vardagen för individerna med diagnoser. Weissenreider (2008) menar att samhället har en stark tro på vetenskap, vilket medför att vi vill ha förklaringar på varför saker ter sig på ett visst vis. Vidare innebär det att medvetenheten om de neuropsykiatriska diagnoserna har ökat. Attention Deficit Hyperactivity disorder – ADHD är en diagnos som enligt Jakobsson & Nilsson (2010) kan delas upp i tre områden: uppmärksamhetsproblem, överaktivitet och bristande impuls kontroll. De barn som har diagnosen ADHD tillhör antingen gruppen som har uppmärksamhetsproblem som sitt huvudsakliga problem, eller gruppen överaktivitet/impulsivitet eller de som har en kombination av båda. För att ett barn ska få diagnosen krävs att barnet har betydande svårigheter och haft det under lång tid, svårigheter att fungera i två olika vardagssituationer och det ska även ha börjat före sju års ålder. Enligt Hjärne och Säljö (2008) beskrivs ADHD som ett tillstånd där individen har koncentrationssvårigheter, samt har svårt för den sociala samverkan med andra individer.

ADHD innebär ofta svårigheter för elever i skolan, då överaktivitet, bristande impuls kontroll, koncentration och uppmärksamhet gör det svårt att ta in information. Med ADHD följer vanligen svårigheter att skapa relationer till andra. Vi kommer senare, under litteraturdelen, att gå djupare in på vad ADHD och särskilt stöd innebär för elever i skolan och på fritidshemmet. Skolverket (2016) tydliggör fritidshemmets syfte och beskriver en verksamhet som ska komplettera skolan i form av vila och rekreation. Fritidshemmet ska erbjuda ett varierat lärande, där eleven får möjlighet att utveckla sociala färdigheter och skapa goda relationer. Skolan ska ansvara för att eleverna tillgodogör sig nödvändiga kunskaper, vilket även innebär att personalen på skolan ska bemöta eleverna på bästa sätt. Med bemötande menar vi att ha kunskaper i att kunna möta och kommunicera med eleverna på ett medvetet och respektfullt sätt. Där man utifrån vad situationen kräver kan anpassa sig för att möta och stötta eleven i olika sammanhang. Alla som arbetar på skolan ska stödja elever i behov av särskilt stöd.

Denna studie avser att synliggöra och problematisera resursfördelningar mellan skolan och fritidshemmet, för elever med ADHD. Något vi lagt märke till när vi varit ute på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är att elever med ADHD-problematik ofta får särskilt

stöd i skolan, i form av elevassistent. När skolan är slut går många av eleverna till fritidshemmet och något vi uppmärksammat, är att elever i behov av elevassistent ofta inte får samma stöd i fritidshemmet. Vi har sett att eleven ofta får begränsat stöd, det vill säga att elevassistenten blir en resurs till hela elevgruppen på fritidshemmet, eller att eleven inte får något stöd av en elevassistent alls på fritidshemmet. Fungerar det bättre för eleverna med ADHD-problematik i fritidshemmet än vad det gör i skolan?

Som skolverket (2016) ovan nämner ska fritidshemmet och skolan inte enbart erbjuda lärande i olika kunskapskrav, utan även i sociala och relationella situationer. I denna studie avser vi att synliggöra det stöd fritidspedagogerna och grundlärarna har att tillgå för att möta eleverna med ADHD på bästa sätt. En fallstudie där vi fördjupar oss i hur stödet för att bemöta elever med ADHD upplevs av de olika yrkesrollerna på en grundskola med åk F-9 med 4 fritidsavdelningar.

1.1 Fritidshemmets uppdrag

Andersson (2013) beskriver att fritidshemmet vi har idag har sina rötter från arbetsstugan på slutet av 1800 talet och början på 1900 talet. Då var det främst arbetarklassens barn som var där för att få tillsyn, utföra arbete och uppfostras till ordentliga barn. Det moderna fritidshemmet växte fram runt 1960 då allt fler kvinnor började arbeta och efterfrågan på barnomsorg i större utsträckning ökade. Fritidshemmet låg då i egna lokaler och inte nödvändigtvis på skolan. Det var socialstyrelsen som hade tillsynsansvaret för fritidshemmen men det fanns inga reglerade mål för verksamhetens innehåll. Vidare menar Andersson (2013) att fritidshemsverksamheten snabbt växte under 1980 – 1990 och man uppmärksammade även samarbetet mellan skola och fritidshem för att få en helhetssyn på elevens lärande under hela dagen. Kåren med fritidspedagoger hade även växt men var fortfarande i stor minoritet om man jämförde med antalet förskollärare. Fritidspedagogyrket var fortfarande oklart och yrkesrollen framstod som diffus. 1998 övertog skolverket tillsynsansvaret från socialstyrelsen. All fritidshemsverksamhet skulle flytta in i skolans lokaler och samarbetet mellan skola och fritidshem ökade. Andersson (2013) belyser att vid denna tid fick även fritidshemspersonalen tre centrala dokument att förhålla sig till, skollagen, läroplanen för grundskolan 1998 och skolverkets allmänna råd för fritidshem 1999. Under 2000 talets början var det fortfarande dåligt med resurser till

fritidshemmen, det var inget kommunerna prioriterade. Ute på skolorna var det rektorn som fördelade resurserna mellan skola och fritidshem vilket ofta missgynnade fritidshemmen. Utbildningen för fritidspedagoger har gjorts om flertalet gånger och längden på utbildningen har varierat från tre och ett halvt till tre år.

Fritidshemmet idag har blivit mer uppmärksammat och har även fått ett eget kapitel i Lgr-11 (2016). Det satsas mycket mer på fritidshemmen runt om i landet, då kraven på utbildad personal har höjts och fritidshemmens uppdrag har förtydligats. Skolverket (2014b) beskriver fritidshemmets uppdrag som en kompletterande utbildning för elever i grundskolan, där läroplanen och skollagen ska genomsyra arbetet i verksamheten. Fritidshemmet ska således skapa en verksamhet där lärmiljöerna utvecklar elevernas kunskaper att arbeta demokratiskt och kreativt, samt utforma verksamheten så att eleverna kan utvecklas så att kunskapskraven i skolan nås. Förutom att sträva efter att eleverna ska utvecklas kunskapsmässigt ska fritidshemmet även ha fokus på att eleverna utvecklar sina sociala färdigheter. Dahl (2014) hävdar att i takt med att fritidshemmet utvecklats allt mer mot att bli en pedagogisk verksamhet, har bilden av ett socialt barn, där kamraterna har en betydande del och kamratskap är en central aspekt i barns liv blivit det som kännetecknar fritidshemsverksamheten. Ett av uppdragen fritidspedagoger har är att arbeta med barns relationer på fritidshemmet. Detta belyses som ett väldigt viktigt arbete som bör genomsyra fritidshemsverksamheten.

1.2 Begreppsförklaring

I studien kommer pedagogerna på fritids att benämnas som fritidspedagoger, medan lärarna i skolan kommer att benämnas som grundlärare. Det för att tydliggöra de olika yrkeskategorierna för läsaren.

Vidare kommer vi även i studien att benämna specialpedagogiska skolmyndigheten som SPSM och barn- och ungdomspsykiatrien som BUP.

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att belysa vilket stöd grundlärare i skolan och fritidspedagoger på fritidshemmet får för att bemöta elever med ADHD. Vi vill även synliggöra hur rektor anser stödet bör fördelas mellan skola och fritidshem, för elever med ADHD.

1.4 Frågeställningar

Vi kommer att utgå från följande frågeställningar:

- Vilket stöd får fritidspedagoger och grundlärare för att kunna bemöta elever med ADHD?
- Hur ser rektorn på resursfördelningen, mellan skolan och fritidshemmet, för elever med ADHD?

2. Litteratur

Under nedanstående rubriker presenteras information som olika författare och forskare kommit fram till gällande elever med ADHD-diagnoser. Det finns begränsat med forskning som rör elever med särskilt stöd på fritidshemmet, därav kommer texterna att till stor del beröra ADHD i skolan.

2.1 Tidigare forskning

Daley och Birchwood (2010) menar att elever med ADHD ofta presterar sämre i skolan än elever utan diagnos. De belyser hur ADHD kan förknippas med lägre IQ, men att det är väldigt individuellt. IQ-begreppet är problematiskt och kritiserat, då det ofta är symptomen från diagnosen som gör att det är svårt för individerna att koncentrera sig på de olika testerna som ska göras för att mäta intelligensnivån. Fortsättningsvis synliggör Daley & Birchwood (2010) att arbetsminnesträning är en insats för att stödja elever att prestera bättre i skolan. Det är en relativt ny forskning, men resultaten har visat att eleverna som tränar upp sitt arbetsminne presterar bättre både socialt och kunskapsmässigt. Även DuPaul, Weyandt & Janusis (2011) belyser att elever med ADHD ofta har lägre betyg i skolan, samt svårigheter med sociala relationer. De synliggör olika metoder för att underlätta för eleverna i skolan. Reglerna i klassrummet bör vara få och positivt uttryckta. Att poängtera vad man bör göra, istället för vad som inte bör göras, är ett sätt att skapa en positiv kommunikation. Det är även viktigt med tydlighet kring reglerna från början och positiv uppmuntran när reglerna följs. Daley & Birchwood (2010) hävdar att elever med ADHD har svårigheter att anpassa sig till hur man ska föra sig i ett klassrum, lyssna på andra, ta instruktioner och interagera socialt. Detta kan vara en anledning till att de eleverna kommer efter i skolan, både akademiskt och socialt. Vidare menar de att det är undersökt bevisat att eleverna ofta blir stärkta i sin utveckling, genom att få en personlig assistent eller pedagog, som stöttar eleven. Det blir lättare för eleven att ta till sig instruktioner på tu man hand. Assistenten eller pedagogen kan förenkla och förkorta instruktioner och uppgifter, så att eleven lättare ska kunna ta till sig informationen.

2.4 ADHD i skolan och på fritidshemmet

Jakobsson & Nilsson (2010) menar att barn med ADHD har svårt att koncentrera sig tillsammans med andra. Ostrukturerade situationer eller en oväntad händelse kan skapa kraftiga reaktioner hos dessa barn. Barnen kan ha svårt att förstå instruktioner, att komma ihåg flera instruktioner i rad och att hålla kvar sin uppmärksamhet och koncentration en längre tid. Kunskap hos pedagogerna om barnets svårigheter och att lägga upp undervisningen på ett sätt som kringgår svårigheterna är mycket viktigt, för att förhindra att dessa barns motivation och självkänsla skadas. Vidare belyser Jakobsson & Nilsson (2010) att det finns riktlinjer att utgå från som pedagog, när man arbetar med elever som har ADHD. Till exempel flera korta raster mellan lektionerna, många schemalagda tillfällen till fysisk aktivitet, elevens placering i klassrummet, möjlighet att arbeta ostört och att eleven är delaktig i sin egen målsättning och utvärdering. Att använda sig av bildschema och vara noga med att förtydliga instruktioner och förbereda eleven på nya saker är en fördel. Även samarbete i arbetslaget och god tid för planering och utvärdering av det pedagogiska arbetet är av stor vikt (Jakobsson & Nilsson, 2010).

Hjärne och Säljö (2008) synliggör att en ADHD-diagnos kan vara ingången till särskilt stöd och extra resurser, både i hemmet och i skolan. En enhet, som kallas elevhälsoteamet, i skolan har i uppgift att stödja elever och pedagoger, där det finns särskilda behov. De påpekar även att den expertisen och det engagemanget inte finns på alla skolor. En diskussion om eleven är en kategorisering av hur eleven platsar in i olika fack, där olika diagnoser kan vara tänkbara. I den diskussionen är rektorn medverkande om hur man ska gå tillväga för att möta eleven i dennes svårigheter. Vidare beskrivs att det inte bara är diskussioner som avgör hur man ska bemöta eleven, utan även att det ekonomiska har stor betydelse. Jakobsson & Nilsson (2010) menar att både flickor och pojkar kan ha ADHD, men svårigheterna skiljer sig. Pojkar uppfattas mer hyperaktiva och störande för omgivningen medan flickor kan verka glömska, ouppmärksamma, omogna för sin ålder och ha svårare för kamratrelationer. De flickor som är hyperaktiva känner sig ofta rastlösa och nervösa medan pojkar visar uppenbar hyperaktivitet. Ofta försöker flickorna dölja sina svårigheter och dra sig tillbaka, vilket kan få negativa följder socialt.

2.5 Extra anpassning och särskilt stöd

Skolverket (2014a) belyser vikten av att personal i skolans verksamheter tidigt uppmärksammar elever i behov av extra anpassningar, eller särskilt stöd. Om en elev riskerar att inte nå kunskapsmålen, eller kunskapskraven, ska åtgärder vidtas i form av stödinsatser. Stödinsatserna börjar med att extra anpassningar görs för den berörda eleven. Extra anpassningar är av mindre karaktär och kan innebära tydligare schema, mer struktur, eller tekniska hjälpmedel. Sådana anpassningar ska kunna utföras av den ordinarie personalen i skolan eller fritidshemmet. En annan anpassning kan vara ett kort samarbete med en specialpedagog, som under en tid arbetar med eleven. Skolverket (2014a) synliggör att det sedan görs en uppföljning om hur de extra anpassningarna fungerat för den berörda eleven. Om de extra anpassningarna inte räcker till, kan det vara en grund för att eleven ska få särskilt stöd. Särskilt stöd kan behövas i de fall då eleven inte klarar av att sköta skolan, trots extra anpassningar, eller har svårigheter med det sociala samspelet. Om uppföljningen visar att de extra anpassningarna inte räcker till är det rektorns uppdrag att starta en utredning om behov av särskilt stöd. Utredningen innebär att kartlägga elevens svårigheter och ge skolan underlag för att förstå elevens behov av stöd. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd utarbetas ett åtgärdsprogram. Vidare menar Skolverket (2014a) att särskilt stöd är mer ingripande och kan inte genomföras av ordinarie skolpersonal inom ramen för undervisningen. En av åtgärderna kan vara att eleven har tillgång till en elevassistent, som stödjer eleven i den lärmiljö denne befinner sig i. I de fall eleven vistas i fritidshem är det viktigt att även där utforma åtgärder som stödjer eleven i sin tillvaro. Då även fritidshemmet har stort inflytande på elevers inläring kan särskilt stöd i fritidshemmet verka positivt för den berörda eleven.

2.6 Elever i behov av särskilt stöd

Elever med ADHD kan ingå under kategorin, elever i behov av särskilt stöd. Eleven med ADHD kan ha svårt att passa in i elevgruppen, på grund av att de särskiljer sig från de andra eleverna. Jacobsson & Nilsson (2010) presenterar begreppet, inkludering, som ett sätt att få

elever medräknade i samma enhet. Alla har rätt att ingå i samma gemenskap och ska få det stöd som behövs för att uppnå en inkluderande vistelse i skolan och fritidshemmet. Dunkers & Zsönyi (2012) belyser att begreppet, inkludering, är något som används ofta, men inte alltid uppfyller den mening det bör i ett sammanhang. Begreppet blir sällan problematiserat och tydligt definierat. Dunkers & Szönyi (2012) menar vidare att det finns uppgifter på bristande delaktighet kring elever med funktionsnedsättningar och därav är det viktigt att lyfta frågan om hur man kan förbättra delaktigheten. Eleven ska få möjlighet att vara delaktig i den ordinarie undervisningen i den mån det är möjligt. Författarna menar att delaktigheten måste mätas i den aktivitet individen befinner sig i just nu. Det som inte skapar hinder får någon kan kännas som en omöjlig uppgift för en annan. Därför måste personal som arbetar med elever i behov av särskilt stöd se över miljön där eleverna befinner sig.

Skolverket (2016) belyser att ingen elev ska utsättas för diskriminering pga funktionsnedsättning. Skolan ska arbeta för att varje enskild individ ska få möjlighet att nå upp till sina mål. Varje elevs behov ska tillgodoses och utbildningen ska anpassas efter individens förutsättningar. En likvärdig utbildning innebär inte att resurser delas lika överallt, utan behovet av resurser ska fördelas där de behövs. Jakobsson & Nilsson (2011) menar att elever med ADHD kan se utmaningar i uppgifter som kan vara självklara för elever utan diagnosen. Det kan till exempel vara att sitta still, vara i ett klassrum med många andra elever, socialisera sig och skapa relationer. Därför är det viktigt att anpassa det pedagogiska arbetet efter elevens individuella behov. Det inkluderande arbetet bör vara situationsanpassat, då de olika svårigheterna skiljer sig från individerna. I de fall eleven behöver fysiskt eller socialt stöd har elevassistent visat sig vara en viktig aspekt för elevens utvecklande. Elevassistenten har inte bara ett nära samarbete med eleven, utan samverkar även med lärarna, föräldrarna och fritidshemmet. Gadler (2011) beskriver elevassistentens yrkesroll som oklar, då yrkesrollen inte tolkas i skollagen eller styrdokumentet för grundskolan och fritidshemmet. Elevassistentens roll omfattas dock av skollagens paragraf, som reglerar huvudmannens ansvar om att varje elev ska tillgodose sig de kunskaper som är nödvändiga i skolans verksamheter. Tolkningen av elevassistentens främsta uppgift är att skapa en fungerande vistelse där möjligheter att utvecklas, både kunskapsmässigt och socialt, skapas för eleven under skoltid och på fritidshemmet. Några särskilda krav på kunskapsutbildning finns sällan för elevassistenter, då personlig lämplighet ofta får stå i fokus. Gadler (2011) problematiserar elevassistentens bristande yrkesrollsförklaring och menar att elever i behov av särskilt stöd inte nödvändigtvis

får den pedagogiska kompetens de har behov av, när elevassistenten saknar pedagogisk utbildning.

2.5 Teoretisk inramning

Analysen av resultatet kommer att utgå från två teorier. Resultatet kommer att analyseras ur ett relationellt och ett sociokulturellt perspektiv.

Aspelin (2013) hävdar att i det relationella perspektivet flyttas fokus från eleven till miljön. Det vill säga, från elever med svårigheter, till elever i svårigheter. Vidare kan ett relationellt perspektiv ses som en utgångspunkt från individers relationer, istället för att individuella eller kollektiva förhållanden står i centrum. Vid en relationell utgångspunkt ligger det personliga mötet i fokus, där utbildning sker mellan människor. Jacobsson & Nilsson (2010) belyser att relationellt perspektiv ser till individer, samt miljön individerna befinner sig i. Det är olika faktorer som spelar roll i ett möte mellan människor, som påverkar resultatet av en situation.

Säljö (2014) menar att ett sociokulturellt perspektiv utgår ifrån samspelet mellan kollektiva resurser för tänkande och handling och individers lärande, vilka utgör den grundläggande bilden av människans utveckling inom detta perspektiv. Omvärlden tolkas för oss i gemensamma och kollektiva mänskliga verksamheter. Redan från födseln börjar vi människor våra liv med att skaffa oss erfarenheter tillsammans med andra, vi föds in i och utvecklas inom ramen för samspel med andra människor. De människor som finns runt oss hjälper oss att förtolka världen till oss när vi är små, de hjälper oss förstå hur världen fungerar och ska förstås. Barnet leker och samspelar med personer i sin omgivning, som i sin tur leder till att barnet lär sig uppmärksamma, beskriva och agera i verkligheten, men endast i den grad omgivningen tillåter och uppmuntrar till det. Enligt författaren innebär det sociokulturella perspektivet att barnet är beroende av den vuxne. Redan som liten är den vuxne en viktig inkörsport för barnets lärande och utveckling av det sociala samspelet. Redan som litet blir barnet en lärling i de vuxnas sociala samspel. Detta sker genom lekar, som exempelvis tittut, eller lek med en boll där barnet lär sig turtagning, samspelsregler, kommunicera, beteckningar på objekt och personer, samt vad

som är roligt och mindre roligt. I ett sociokulturellt perspektiv är kommunikation och språkanvändning centralt och utgör länken mellan barnet och omgivningen. Genom att barnet är med och kommunicerar om vad som händer i lekar och i interaktionen med andra, så blir barnet delaktigt i hur människor i dess närhet uppfattar och förklarar sådant som händer. Lärande och utveckling äger rum genom olika former av mänsklig kommunikation, det är kommunikationen med andra som är länken mellan tänkandet och interaktionen (Säljö, 2014).

Det relationella perspektivet och det sociokulturella perspektivet är olika teorier som vi finner likheter i, då relationer och samspel ofta påverkas av miljön man befinner sig i. Det sociokulturella perspektivet ser till hela situationer, där den bestämda uppfattningen av saker formar oss, medan det relationella perspektivet fokuserar på det personliga mötet och individers egna uppfattningar av verkligheten.

3. Metod

För att uppnå vårt syfte med studien, att synliggöra hur resursfördelningen för elever med ADHD ser ut mellan skolan och fritidshemmet, valde vi att använda oss av metoderna enskild intervju, samt fokusgrupp i vår fallstudie. Undersökningsgruppen vi riktade in oss på var grundlärare i skola och fritidspedagoger på fritidshem, samt genomförande av en enskild intervju med rektorn.

Vår metod bygger på en fenomenologisk ansats vilket innebär att vår insamlade empiri har att göra med de intervjuades uppfattningar, åsikter, attityder och känslor om ämnet. Det är deltagarnas egna upplevelser som kommer fram i intervjuerna och diskussionerna (Denscombe, 2009).

3.1 Urval

Studien genomfördes på en skola för elever i åk F-9, på skolan fanns också tre fritidshemsavdelningar, två för de yngre barnen och en för de äldre. Valet av skola grundades på ett bekvämlighetsurval vilket innebär att vi valde en skola belägen i centrala Skåne, för vår egen bekvämlighet och enkelheten att ta sig dit för oss som forskare (Denscombe, 2009). Vår enskilda intervju, det vill säga en personlig intervju, skedde med skolans ansvariga rektor. Då rektorn är ansvarig för hur resurserna fördelas i verksamheten, var det intressant att se tanken bakom resursfördelningen.

Vi skapade även två små fokusgrupper. En med tre fritidspedagoger på fritidshemmet och en med tre grundlärare i skolan, på den skola där vår studie ägde rum. Anledningen till att två fokusgrupper intervjuades var för att få svar på hur resursfördelningen upplevs av de olika arbetsgrupperna. Urvalet för deltagarna i fokusgrupperna var baserat på kvoturval. Med det menas att deltagarna väljs utifrån på förhand bestämda kategorier, som är viktiga för forskningsresultatet. I vårt fall blev deltagarna utvalda genom att de var utbildade fritidspedagoger eller grundlärare i skolan (Denscombe, 2009). Genom vårt kvoturval valde vi

sedan ut tre fritidspedagoger, en från varje avdelning och tre grundlärare, från olika årskurser.

3.2 Genomförande

Studien har utformats av en enskild intervju med rektor, eftersom vi ville få rektorns syn på resursfördelningen mellan skola och fritidshem, för elever med ADHD. Samt två fokusgrupper, en fokusgrupp bestående av tre fritidspedagoger och en fokusgrupp bestående av tre grundlärare. Anledningen till det var för att få fram både fritidspedagoger och grundlärares syn på ämnet, samt att fokusgrupperna skulle skapa givande diskussioner kring ämnet och deltagarnas olika åsikter skulle lyftas fram. Under nedanstående rubriker presenteras de olika metoderna, samt genomförande som använts under insamlingen av det empiriska materialet och som ligger till grund för studien.

3.2.1 Enskild intervju

Denscombe (2009) menar att fördelarna med en personlig intervju, där man endast är en informant och en som intervjuar, är att det är enklare att lokalisera speciella idéer till en bestämd person, det är bara en person att intervjuas och fokusera på. En enskild intervju kan ge författaren en djupare förståelse för ett visst ämne, då man kan följa upp med olika frågor. Dessutom är det en metod som inte kräver mycket utrustning, då man som forskare kan använda sig av tidigare erfarenheter, samt den intervjuades erfarenheter.

Intervjun var semistrukturerad till ostrukturerad, vilket innebar att vi i förväg valde ut ämne och frågor som skulle besvaras under intervjun och det fanns utrymme för den intervjuade att tala mer fritt om ämnet. Anledningen till att valet föll på semi- till ostrukturerad intervjuform var för att få fram den intervjuades upplevelser och åsikter om ämnet, samt få möjlighet till att låta den intervjuade utveckla sina synpunkter (Denscombe, 2009). Intervjutiden avsattes till 30 minuter.

Denscombe (2009) synliggör att intervjuer är tidskrävande, då materialet måste bearbetas noga. I de fall stödanteckningar används är det lätt att som författare glömma bort vissa uttryck, som kan vara avgörande för studien. I de fall ljud- eller filmupptagning används måste hela intervjun transkriberas, vilket innebär att man gör en utskrift av intervjun, genom att föra över den i skriftform. En transkribering av ljudinspelade intervjuer tar lång tid. En annan nackdel med intervjuer är tillförlitligheten, då man som författare endast ställer utvalda frågor till några få personer. Man vet inte alltid om svaren på frågorna motsvarar den intervjuades egentliga handlingar. Det innebär att studien kan bli relativt snäv. Att föra fältanteckningar under intervjun är särskilt bra för att få med och minnas gester, miner, uttryck och komma ihåg hur miljön såg ut. Att föra anteckningar under intervjun är även ett bra stöd för att minnas eventuella frågor som kommer upp under intervjuens gång och som man tänkt ta upp vid senare tillfälle under intervjun (Ahrne & Svensson, 2015).

Under den enskilda intervjun med rektorn ställde vi förberedda intervjufrågor (se bilaga. 4) och använde oss av ljudinspelning, samt förde anteckningar som stöd under intervjun och strax efter, för att minnas så mycket som möjligt. Frågorna presenterades under intervjun, vilket innebar att rektorn i förväg inte visste vilka frågor som skulle besvaras. Det för att inte ge möjlighet för rektorn att förbereda svaren, då vi ville få fram diskussioner kring ämnet, som ej var förplanerade.

3.2.2 Fokusgrupper

Denscombe (2009) beskriver fokusgrupper som en typ av gruppintervju där gruppen som intervjuas leds av en moderator. För att vara en fokusgrupp ska gruppdeltagarna ha någon gemensam erfarenhet till exempel att alla är verksamma inom samma yrke, som gruppdiskussionen baseras på. Det är interaktionen mellan deltagarna i fokusgruppen som är det viktiga för att få fram information. Moderatoren samlar fokusgruppen till ett möte, där hen presenterar diskussionsfrågor som berör deltagarna, alltså något gruppen har liknande erfarenheter om, som stimulerar till diskussion. Under diskussionen är moderatoren osynlig men har som uppgift att hålla diskussionen på rätt spår, uppmuntra alla att delta och se till så att det inte förekommer kränkningar eller hot.

Fokusgrupper beskrivs av Denscombe (2009) som en gruppintervju. Vid en gruppintervju är det flera personer som blir intervjuade och deras olika åsikter och erfarenheter kan leda till intressanta diskussioner och infallsvinklar i ämnet. Fördelen med denna metod är att deltagarna uttrycker vad de tänker men också varför de tänker så, eftersom deltagarna i gruppen diskuterar med varandra och jämför sina åsikter med de andras. Detta leder till djupa och utvecklande diskussioner. I ett relativt nytt forskningsområde, där det inte finns mycket forskning är fokusgrupper ett intressant alternativ om man vill utforska vad för åsikter det finns om ämnet inom en särskild grupp. Nackdelen med fokusgrupper är att det finns risk att deltagarna spinner vidare på annat, som inte rör det specifika ämnet. Det gör metoden tidskrävande och kräver struktur. Som moderator måste man vara fokuserad och klara av att hålla diskussionerna på rätt spår. Vid en för stor grupp kan det bli svårt att som moderator styra diskussionerna. Därför är det viktigt att se över antalet deltagare innan intervjun. Vi valde att genomföra fokusgrupper med tre fritidspedagoger och en grupp med tre grundlärare i skolan. Vi agerade moderatorer för vars en fokusgrupp, där moderatören hade som uppgift att leda gruppen och styra deltagarna så att de höll sig till ämnet. Vi bjöd in deltagarna till ett möte där vi tog rollen som moderatorer och ställde diskussionsfrågor (se bilaga 2 & 3), som berörde resursfördelningen mellan skolan och fritidshemmet. Intervjutiden avsattes till 30 minuter. Den av oss som inte var moderator förde anteckningar under intervjuens gång. Vi använde oss även av bandinspelning, där vi tog upp ljudet under intervjuerna för att sedan kunna lyssna på det igen efter intervjun.

3.3 Bearbetning av material

Vi gjorde en transkribering på ljudupptagningen från intervjuerna. Det blev då tydligt vem som sagt vad och vi kunde ta med intervjun som en dialog i vår studie (Denscombe, 2009). Fältanteckningarna nedtecknades under pågående intervju. Anteckningarna kategoriserades sedan i tematiska rubriker för att få svar på frågeställningarna. De tematiska rubrikerna redovisas senare i resultatdelen och analyseras utifrån de teoretiska perspektiven.

3.4 Etiska ställningstagande

Då vi utgick från individernas egna tankar och upplevelser var det viktigt att återge intervjuerna på ett sanningsenligt vis, samt låta de som blir intervjuade förstå att samtalen kommer att användas i syfte att publiceras. Vi var noga med att poängtera att personal, elever, samt skola förblir anonyma i publikationen (Denscombe, 2009).

Vetenskapsrådet (2011) menar att det finns fyra huvudkrav i forskningen vad gäller individskyddskravet hos de deltagande. Det första är informationskravet vilket innebär att forskaren ska ge förhandsinformation om projektet och informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare att deras deltagande är frivilligt, informera om projektet och vad deras roll innebär, vilka villkor som gäller för deras deltagande och att de kan avbryta sin medverkan om de vill. Det andra är samtyckeskravet där undersökningsdeltagaren ska ge sitt samtycke till att vara med i projektet. Deltagaren har rätt att själv bestämma om, hur länge och på vilka villkor de ska delta. Vidare har deltagaren även rätt att avbryta sin medverkan när som helst och avhoppet ska inte få några negativa följder för den personen. Det tredje kravet är konfidentialitetskravet, de medverkande i undersökningen ska ges konfidentialitet och deras personuppgifter ska förvaras på ett säkert sätt så inga obehöriga kan ta del av dem. Det fjärde och sista kravet är nyttjandekravet vilket innebär att de uppgifter som samlas in om enskilda personer under projektets gång endast får användas för forskningsändamål. Uppgifterna som samlas in får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller till några andra icke-vetenskapliga syften.

Vi utformade ett missivbrev (se bilaga 1) som skickades ut till skolan vi valde att genomföra studien på. De deltagande i studien fick ta del av brevet där vi presenterade studiens syfte, vad som förväntades av deltagaren och hur lång tid intervjun skulle ta. Det var frivilligt att delta och deltagarna hade rätt att avbryta när som helst. Vi beskrev även nyttan med studien och att vi skulle komma att behandla personliga uppgifter konfidentiellt, samt skydda personlig integritet. Vi hade även en kryssruta för de deltagande att kryssa i, där de gav sitt samtycke till att delta och att vi använde oss av ljudinspelning under intervjuerna.

4. Resultat: Intervjuer med kommentarer

Nedan kommer resultatet för vår studie att redovisas under rubriker som sammanfattar innehållet från intervjuerna.

4.1 Enskild intervju med rektorn

Vi sitter på rektorns kontor. Det är Sofia, som antecknar, Frida, som är moderator och rektorn, som ska svara på frågorna. Stämningen är avslappnad och Frida börjar med att presentera missivbrevet (se bilaga 1) och ber rektorn skriva under. Brevet förklarar att allt är konfidentiellt och ska endast användas i vårt arbete. Brevet förklarar även syftet med intervjun. Syftet med denna intervju är att synliggöra hur rektorn anser stödet bör fördelas mellan skola och fritidshem, för elever med ADHD.

Frida: Ja. Då har vi lite diskussionsfrågor, som vi tänkte ställa. Det är tre stycken bestämda, sen blir det antagligen några följdfrågor. Och den första är, vilket stöd har elever med ADHD-diagnos i skolan och på fritidshemmet här?

Rektorn: Oj, vilken svår fråga. Det går inte att säga. Jag har barn själv, som har ADHD, så tänker jag såhär, att bara för att man får en diagnos innebär ju inte det att man är garanterad liksom ett paket. Varsågod! ADHD, ja, här får du! Utan det är ju individanpassat, vad eleven behöver. Det är ju allt från anpassat material, man kan ha anpassad studiegång, när man är lite äldre såklart. Man kan ha elevassistent, riktat till personen, riktat till gruppen. Alltså, det är väldigt, väldigt individuellt. Så det går inte att säga liksom, att här är en mall, kör efter detta. Och sen kan det vara så, att barn behöver hjälp i skolan, men inte på fritidshemmet. Eller tvärt om. För det har också förekommit. Det är mindre vanligt, men det kan ju förekomma.

Rektorn menar att diagnoser ter sig väldigt individuellt och var behov av elevassistent finns är olika. Diskussionen om elevassistent fortlöper och leder in på för- och nackdelar med

elevassistent. Rektorn menar att det kan vara till stor fördel för eleven, när denne jobbar självständigt. Elevassistenten fungerar då som ett hjälpjag och stöttar eleven i sitt självständiga arbete. En annan fördel är om eleven behöver avlägsna sig från resten av elevgruppen, då skolan har tillsynsansvar. På så vis vet man att det alltid finns en vuxen som kan följa med eleven. En nackdel med elevassistent, enligt rektorn, är att det kan bli en för nära relation mellan eleven och assistenten. Rektorn menar att en bra elevassistent ska arbeta sig bort från eleven och göra eleven mer självständig. Det kan vara svårt, om relationen är väldigt nära. Eleven kan bli beroende av att det alltid är någon vuxen med. Det väcker frågor om vad man söker hos en elevassistent.

Frida: Vad är det för kvalifikationer ni kollar efter, när ni anställer en assistent?

Rektorn: Personlig lämplighet.

Frida: Okej. Det är inte någon pedagogisk utbildning ni söker?

Rektorn: Det hade ju varit jättetrevligt om vi hade kunnat hitta några sådana!

Det är, enligt rektorn, väldigt svårt att hitta rätt elevassistent till rätt elev. Det är många aspekter som spelar in och eftersom alla med gymnasiekompetens kan söka tjänster som elevassistent är det många ansökningar att gå igenom. Rektorn menar att om man får tag i fel elevassistent till en elev kan det stjälpa mer än vad det hjälper. Har man inte kunskapen om hur man ska bemöta eleven kan det bli väldigt fel. Frida går vidare med nästa discussionsfråga.

Frida: Hur ser du på hur resurser till grundlärare och fritidspedagoger ska fördelas mellan skolan och fritidshemmet? Jag tänker om någon verksamhet är viktigare än den andra, eller om det delas jämnt?

Rektorn: Jag resonerar som så, att behöver vi en assistent, så behöver vi en assistent. Och då kvittar det om det bara är på skolan, eller bara är på fritidshemmet, eller båda. Oftast har man det i skolan och då kanske man behöver det på fritids också. Men det är klart, att det är lätt att snåla in och tänka att det inte behövs på fritids. Och det kanske det inte gör. Men behövs det, så behövs det.

Frida: Det jag kom att tänka på var, att om ni får en elev som har de här särskilda behoven och behöver en elevassistent, sitter ni i ett möte då? Typ föräldrar och lärare? Alltså, hur blir fritidspedagogerna på fritids informerade, jämfört med hur lärarna i skolan blir informerade?

Rektorn: Ja. Det är en liten akilleshäl. Det var bra du sa det, för oftast får ju skolan mycket mer och mycket bättre information än fritidshemmet. Oftast för att möten, alltså, det här är ju helt sjukt egentligen när man säger det, men oftast för att mötena ligger på eftermiddagarna när fritids är igång. Och då kanske man skickar möjligtvis en representant, som sen ska sprida det till övriga. Och det blir oftast inte så bra. Det är inte lätt för en person att hålla fokus i en timme och komma ihåg allt. Är man fler är det lättare, för man hör ju olika.

Enligt rektorn är fritidshemmet och skolan lika viktig och det är elevens behov som styr var särskilt stöd sätts in. Dock uppdagas det att fritidshemmet ofta kommer i andra hand när det gäller att få information om eleverna. Antingen skickas någon från avdelningen för att representera fritidshemmet och samla information, eller så deltar ingen personal alls från fritidshemmet på mötena. Frida ställer frågan, om lärarna får mer information i förtid och är mer förberedda än fritidspedagogerna på fritids är, när det kommer nya elever, som är i behov av särskilt stöd.

Rektorn: Ja, precis! Och vad det egentligen handlar om är kanske skillnaden som har varit på skolans och fritidshemmets status. Skola har alltid varit viktigare. Men det är det ju inte! Jag menar, fritids har ju sina mål att nå och en egen läroplan. Så det är nog mycket gammalt tänk.

Frida: Ja, det är klart. Då kommer vi in på sista frågan. Vilken form av utbildning, eller fortbildning, får personalen för att bemöta elever med ADHD?

Rektorn: Jag uppmanar personalen att försöka hitta utbildningar själv. SPSM har ju många bra utbildningar till exempel och dem är oftast gratis med. Men det är ju inget organiserat, att man på en studiedag har en föreläsning om det eller så. Det kanske är någonting som kommer. Jag har inte upplevt att behovet är jättestort.

Rektorn berättar om var man kan hitta olika utbildningar och kurser, samt försäkrar att skolan betalar eventuella kostnader som det innebär. Andra stöd verksamheten erbjuder är kontakt med

skolans kurator och skolpsykolog. Där kan man diskutera olika situationer man upplever att man behöver stöd i, samt få handledning i hur situationen kan förbättras. Rektorn berättar även att man tidigare hade en specialpedagog, som var ute i fritidsverksamheten, för att stötta personalen i sitt bemötande av elever med särskilt stöd, men att det inte riktigt fungerat.

Rektorn: Vi hade en specialpedagog förra läsåret, som var med på fritidsmötena. Sen var hon ute och observerade, men det var nytt för henne, så det blev inte så bra mellan fritids och henne. Hon kände sig nog lite frustrerad, för hon visste inte riktigt vad hon skulle göra. Och det kanske ligger mer på det sociala planet på fritids, inte rent pedagogiskt. Det är nog mer på det psykologiska, sociala planet ni behöver handledning på fritids. Skolan är mer styrd och där kan det vara svårt att få med en elev rent pedagogiskt. Så möjligheten finns, att få stöd av specialpedagog. Det efterfrågades från början, men sen när det väl blev av blev det nog inte riktigt som de tänkt sig. Och jag tänker att det nog är en fördel att ha en specialpedagog med fritidsbakgrund. Det kan nog göra stor skillnad! Men en lärare som utbildar sig till specialpedagog har nog ingenting att ge på fritidshemmet.

Intervjun avslutas.

Sammanfattningsvis framkommer det i intervjun att rektorn är positiv till att personalen ska få stöd och fortbildning, för att på bästa sätt kunna möta elever med ADHD. Rektorn anser att en bra elevassistent är mycket värt i verksamheten, men menar även att fel elevassistent kan försvåra för eleven i behov av särskilt stöd. Rektorn synliggör att fokus ofta läggs på skolan och att specialpedagoger hade kunnat vara en bättre tillgång om utbildningen även ger erfarenhet från fritidshemmet.

4.2 Fokusgrupp med fritidspedagoger

Intervjun äger rum i en av fritidshemmets lokaler. Fokusgruppen består av tre fritidspedagoger, som vi döpt till Pedagog A, Pedagog B och Pedagog C. Sofia är moderator och Frida för

fältanteckningar. Alla sitter kring ett borta och fika står uppdukade på bordet. Sofia hälsar deltagarna välkomna, samt presenterar syftet och diskuterar missivbrevet med deltagarna. Syftet med denna intervju är att belysa vilket stöd fritidspedagoger på fritidshemmet får för att bemöta elever med ADHD.

Sofia: Då börjar vi med första diskussionsfrågan. Vilket stöd upplever ni som fritidspedagoger att ni får på fritidshemmet, för att bemöta elever med ADHD?

Pedagogerna diskuterar sinsemellan om olika situationer de varit med om och försöker komma fram till ett gemensamt svar. Efter en stund kommer de fram till att de inte riktigt vet vad för stöd det erbjuds för fritidspedagogerna. I vissa fall har utåtagerande elever stöd i form av elevassistent.

Sofia: Hur ser ni på hur resurserna för elever med ADHD fördelas mellan skola och fritidshem?

Pedagog B: Jag upplever att det verkar som att man kan få assistent utefter behovet. Det är inte självklart att bara för man har det i skolan får man det på fritids. Det kan vara ett barn som behöver det i skolan men inte på fritids, men det kan också vara tvärtom.

Pedagogerna fortsätter diskussionen om elevassistent och menar att synen på resursfördelning mellan skola och fritidshem till stor del beror på vilken ledning man har. Sedan det tillkommit en ny rektor upplever personalen på fritidshemmet ett större stöd för sin verksamhet. Det var tidigare svårare att få igenom önskan om extra personal på fritidshemmet. Pedagogerna trycker även på hur viktigt det är att det kommer in personal som på bästa sätt kan stödja elever som behöver extra stöd. Pedagogerna samtalar kring övergången mellan skolan och fritidshemmet. En svårighet är att skolans planering ofta ligger på eftermiddagar och då är fritidsverksamheten igång. Det blir ett dilemma, då det är oklart var det är viktigast att elevassistenten är tillgänglig.

Pedagog A: Assistenterna förväntas ju ställa upp på saker och ting som händer på planeringen i skolan, för de behöver ju vara med där. Det är ju bara att då är de här och tar hand om sin elev så det funkar ju inte så bra heller. Det är ett stort krux.

Pedagog B: Där krockar det ja. Och där kan vi väl känna, att det är lätt att skolan drar i assistenterna. Säg att ordinarie lärare är sjuk, så får assistenten ta klassen den dagen. Ja, då får assistenten inte gå klockan tolv som hen bör, för att komma till fritids i tid. Utan då får hen ha klassen till eleverna slutar, vid kvart över ett, och komma försent till fritids. Så att det är fritids som blir drabbat av att där är någon borta i skolan. Det är ganska vanligt.

Pedagogerna samtalar vidare om hur de går till väga för att få extra resurser i verksamheten. Alla tre är överens om att man i första hand vänder sig till kollegor från andra avdelningar, för att få tips och råd, för att sedan vända sig till rektorn. Ingen av pedagogerna vet någonting om något särskilt åtgärdsprogram, eller utredning. De menar att om de åtgärder de provat inte fungerat är rektorn tillmötesgående i diskussionen om särskilt stöd. Pedagog A berättar även att vid ett tidigare tillfälle har en specialpedagog varit inkopplad i verksamheten, men att ”det rann ut i sanden”. Sofia fortsätter med nästa fråga.

Sofia: Vilken form av utbildning eller fortbildning har ni för att bemöta/ stödja elever med ADHD i skolan? Får ni någon slags utbildning i hur diagnosen ser ut och vad den innebär?

Pedagog A: Det kommer ju ibland erbjudande om att gå någon kurs, som rektorn skickar ut och så om man är intresserad. Så det är litegrann upp till en själv om man är intresserad. Och är det här av intresse, eller känner jag att jag låter mina kollegor stanna kvar och jag går på kurs? Men möjligheten finns ju.

Pedagog B: Ja jo, jag tänker vi har ju även psykologen till exempel, eller specialpedagog. Vi har ju rätt att be dem komma på handledningstillfällen eller så.

Sofia: Men det är inte så att det blir såhär, nu har vi en flicka här som har de här och de här svårigheterna och vi känner att ni behöver den här informationen.

Pedagog A: Nänä! Varsågod, här har ni en flicka, hon har svårigheter, lös det! Ja, men det tycker jag att det är, mer åt det hållet. Ofta har ju lärarna varit med när man har skrivit in eleven,

kanske. Eller såhär, om vi nu utgår från att det är någon som kommer utifrån, så har lärarna kanske varit med då med rektorn och träffat barn och träffat föräldrarna. Och sen så kommer dem och, ja, förresten nu kommer det ett barn till fritids till er som har lite problem. Lite mer åt det hållet, tycker jag att det kan vara. Där man önskar att vi också kunde varit med på en hörna. Sen är det ju inte alltid de vet om att barnet ska ha fritidsplats vid inskrivningstillfället och därför är vi då inte informerade.

Sofia: Så istället för att fritids är med och det blir en övergång, så haltar det lite där?

Pedagog B: Jag tänker att det har och göra med att vi har skolplikt, men inte fritidsplikt. Det är väl så, det är självklart att de ska in i skolan, men det är valbart med fritids. Jag tänker att det har med det att göra. Men visst borde vi vara med redan från början.

Intervjun avslutas.

I sammanfattningen av intervjun synliggörs en bristande kommunikation mellan skolan och fritidshemmet. Fritidspedagogerna är positiva till elevassistent och menar att, hur lätt det är att få en elevassistent på fritidshemmet, beror på hur ledningen ställer sig till skillnaden mellan fritidshemmet och skolan. På skolan vi utförde studien ser ledningen på fritidshemmet som en lika viktig verksamhet som skolan och är därför positiva till att ge extra resurser till fritidshemmet. När diskussionen om fortbildning och handledning kommer på tal menar fritidspedagogerna att det kan vara svårt att få till tider som passar, då fritidsverksamheten ligger på eftermiddagarna och att fritidspedagogerna ofta är i skolan under förmiddagarna.

4.3 Fokusgrupp med grundlärarna

Intervjun äger rum inne på ett personalrum på skolan. Fokusgruppen består av tre grundlärare i grundskolan, som vi döpt till Lärare A, Lärare B och Lärare C. Frida är moderator och Sofia för fältanteckningar. Deltagarna, samt moderator och fältantecknare sitter kring ett bord med fika. Frida hälsar deltagarna välkomna, samt presenterar syftet och diskuterar missivbrevet med

deltagarna. Syftet med denna intervju är att belysa vilket stöd grundlärare i får för att bemöta elever med ADHD.

Frida inleder intervjun med den första frågan: Vilket stöd upplever ni som lärare att ni får i skolan för att bemöta elever med ADHD diagnos?

Lärarna diskuterar mellan varandra om vilket stöd som finns att få. De kommer fram till att de har regelbunden kontakt med skolpsykolog och kurator, samt att en specialpedagog finns att tillgå, om man känner att behovet finns. De samtalar om hur man kommer fram till att det finns behov av en specialpedagog och särskilt stöd. Lärare A berättar om klassgenomgångar, som man har varje läsår, tillsammans med elevhälsan. Där pratar man om olika sorters svårigheter elever har. Det kan vara allt ifrån sociala till kognitiva, att eleverna inte kommer att uppnå vissa mål, eller att elever har någon sjukdom eller diagnos. Lärarna är sedan överens om att om behovet för en resurs i klassen, eller för en speciell elev behövs, är det sällan några problem att lösa. De menar att ledningen är väldigt lyhörda och tillmötesgående.

Frida: Upplever att ni oavsett diagnosen, alltså om behovet finns hos en elev, att ni får gehör och stöd från ledningen, vad gäller resurs eller assistent?

Lärare A: Ja, jag tycker att ledningen är lyhörd för de behov eleverna har och det vi förmedlar, det tycker jag.

Lärare C: Jättebra, men sen finns där ju en sak till att tänka på, att vara för många vuxna i ett klassrum. Det är ju nästa frågeställning.

Lärare B: Att det kan stjälpas. Låt se att det är flera elever med den diagnosen eller behovet, skulle varje elev då ha en elevassistent, låt säga att du har tre med ADHD diagnos i klassen, då skulle vi haft tre assistenter och vi två som lärare plus att vi har en grundsärskoleelev i klassen som också har en assistent. Det skulle resultera i att vi var 6 stycken vuxna i ett klassrum. Och det funkar inte heller. Vi har ju haft en bra dialog med vår ledning så att det är väldigt lyhört att det funkar även i klassrummet.

Lärare A: Och det är ju inte bara klassrummet utan det är ju raster och så också. Det är ju jätteviktigt med att där finns vuxna rätt så tätt på de här barnen, som har svårigheter med sociala relationer och kunna anpassa sig och leka och kanske har lite aggressioner.

Frida går vidare med nästa fråga: Hur ser ni på hur resurserna för elever med ADHD fördelas mellan skola och fritidshem?

Lärare A: Det har jag funderat lite på. Jag tänker just med den eleven som vi har som har väldigt mycket behov av stöd. Jag har ju själv varit på fritids vid något tillfälle, när fritidspedagogerna var lediga. Det var lite annorlunda där. Eleven funkade hur bra som helst där och jag tänker att det handlar om att han får styra själv vad han vill göra på fritidshemmet och där finns mycket mer frihet. Man ser ju vilket behov som finns här, både inne i klassrummet och på rasterna. Så då tänkte jag att, undra hur det funkar på fritids, för där har dem ju ingen assistent till eleven. Det var bara en gång jag var på fritids, men jag blev förvånad i alla fall att det funkade så pass bra som de gjorde. Men rimligtvis så borde kanske assistenten vara med.

Lärare B: Ja, hela tiden, om man ser att där är ett socialt behov och man tänker att det är en bit som de har problem med, så försvinner ju inte det sociala när du kommer över till fritids egentligen. Detta kan ju vara ett enskilt fall, att vår råkar funka i det sammanhanget. Sen har vi ju andra elever i vår klass som har ADHD, som kan funka tidvis i klassrummet utan någon och rätt som det är så slår det över och det händer ju även på fritids och då är där ju inte någon där heller.

Frida: De har ingen assistent på fritids?

Lärare B: Nä, nä det har dem inte. Och då kan jag tänka att den konflikten kan bli jobbig. Sen vet jag inte om det i sin tur skulle hjälpa att där var en assistent. Alltså, det är så olika, tror jag, från fall till fall.

Lärare A: Och den ena eleven vi har där är det ju ständiga konflikter kring och det är ju för att vi bestämmer vad som ska göras och det går inte hem hos den här eleven. Och det kvittar om man säger att, du får bestämma i vilken ordning du ska göra det. Men jag vet att det funkar bra för honom på fritids, för där får han välja själv och då går det bra, för det allra mesta i alla fall.

Lärarna diskuterar vidare kring elevassistenter och kommer in på för- och nackdelar. De är överens om att det är svårt att hitta rätt assistent och att eleven kan bli för bunden till en viss person.

Frida: Upplever ni att det är svårare att få stöd, i form av elevassistent eller så, på fritids, än vad det är att få det i skolan?

Lärare C: Det tror jag! Jag tror att det grundar sig i att skolarbetet går före och sen tittar man på fritids, tyvärr!

Frida: Vi kan gå vidare på nästa fråga. Vilken form av utbildning, eller fortbildning, har ni för att bemöta/stödja elever med ADHD i skolan? Jag tänker, har man blivit erbjuden någon utbildning innan man tar emot en elev med ADHD?

Lärare A: Jag tänker, man kan ju få handledning av skolpsykolog och specialpedagog. Och sen kan man ju kontakta BUP. Vi har ju suttit med när det har varit genomgång efter utredning och sådana saker. Men ingen direkt utbildning om vad diagnosen innebär egentligen, men det är ju också jättesvårt eftersom det är så pass brett som det är. Så det är ju egentligen på individnivå, hur det yttrar sig för just henne eller honom. Men visst skulle man kunna tänka sig någon sådan generell föreläsning, för det är ju elever som alla möter.

Lärarna fortsätter diskutera kring utbildningar de blivit erbjudna att gå, som skickats ut via mail. Dock har utbildningarna kostat pengar och lärarna är överens om att det är något man själv får bekosta, ifall man vill gå utbildningen. Lärare B uttrycker en önskan om mer förkunskaper kring diagnoser som rör elever som ska komma till klassen.

Lärare B: Jag kan ju så, rent från mitt personliga tycka att, jag hade nog tyckt att det var rätt bra om där fanns någon form av fortbildning när man ska ha de här eleverna. Därför att det inte är rättvist när man inte har någon form av förkunskaper för hur det kanske kan yttra sig. Där kan ju komma in lärare som inte har stött på den här problematiken tidigare och då har du ju ingen koll på varför dem gör så eller så och hur det kan yttra sig. Och vad kan jag göra då? Vad är första steget, andra, osv?

Diskussionen avrundas och intervjun avslutas.

Sammanfattningsvis kan man se att lärarna belyser att ledningen är positiv till att låta lärarna gå olika utbildningar och fortbildningar. Däremot anser dem att det inte är skolan som bekostar utbildningarna. De ser en brist i kommunikationen mellan fritidshemmet och skolan, då de sällan kan vara med på samma möten angående olika elever och verksamheter. Även lärarna är överens om att rätt elevassistenter kan vara en stor tillgång, antingen för en enskild elev, eller för elevgruppen. De menar dock att det inte är nyttigt att vara för många vuxna i ett klassrum. Man måste därför se över hur elever i behov av särskilt stöd placeras i klasserna. Finns det flera elever i behov av elevassistent kan det vara en god idé att placera ut eleverna i olika klasser. Lärarna upplever att fritidshemmet inte prioriteras i samma mån som skolan och de menar att lärarna i skolan ofta har mer information om elevernas olika behov, än vad fritidspedagogerna har.

5 Resultat: Analys av intervjusvar

Resultatdelen kommer här att analyseras under tematiska rubriker, där resultatet sammanställs och analyseras med hjälp av teorierna. Analysen utgår från ett sociokulturellt och relationellt teoretiskt perspektiv.

5.1 Stöd som erbjuds, för att kunna bemöta elever med ADHD.

Rektorn menar att det fanns många möjligheter för särskilt stöd för elever med ADHD. Det erbjuds anpassat material, elevassistent och i vissa fall anpassad studiegång. En gemensam uppfattning i de tre yrkeskategorierna är att stödet som erbjuds för eleverna med ADHD är individuellt anpassat utifrån elevernas behov. Ofta förekommer särskilt stöd i form av elevassistenter riktade till eleverna med ADHD, eller elevassistenter riktade till elevgrupperna. Alla berörda yrkeskategorier menar dock att det är svårt att hitta en passande elevassistent, då det inte direkt finns något krav på pedagogisk utbildning. Enligt Säljö (2014) innebär det sociokulturella perspektivet att barn behöver vuxna förebilder, som stöd för att utvecklas i det sociala samspelet. Genom kommunikation i det sociala samspelet lär barnet sig att interagera med andra och blir lättare inkluderad i samhället. Då bra elevassistenter uppfattas vara svårt att få tag på, menar de intervjuade att en elevassistent kan stjälpas mer än att hjälpa. En önskan om pedagogisk erfarenhet hos elevassistenterna syns tydligt under intervjuerna.

Den ordinarie personalen kan även få stöd och handledning av skolkuratoren, eller skolpsykologen. Vid tidigare tillfällen har även en specialpedagog varit kopplad till skolan och fritidshemmet. Det blev dock inte givande för personalen på fritidshemmet, då det hela kändes väldigt ostrukturerat. Rektorn menar att specialpedagogen gjorde mest nytta i skolan och skulle behöva ha mer insyn i fritidshemmet, för att kunna berika fritidsverksamheten. Aspelin (2013) belyser att samverkan mellan verksamheterna är viktig, enligt det relationella perspektivet.

5.2 Upplevelser av resursfördelning mellan skolan och fritidshemmet

Fritidspedagogerna och grundlärarna är överens om att resursfördelningen mellan skolan och fritidshemmet till stor del beror på hur ledningen ser på de olika verksamheterna. På skolan vi utförde vår studie är ledningen lyhörd för personalens och elevernas behov och det är inte en ekonomisk fråga, hurvida man kan få särskilt stöd i form av extra personal. Skolverket (2014) belyser att särskilt stöd ska sättas in, då ordinarie personal inte räcker till för att eleven med ADHD ska få en givande tillvaro i skolan och på fritidshemmet. Rektorn menar under intervjun att man satsar mer på fritidshemmet nu, än för några år sedan. Man har insett att fritidshemmet är en viktig verksamhet, som nu även har ett eget kapitel i läroplanen, därav har fritidshemmet fått högre status. Fritidspedagogerna synliggör att det finns en problematik gällde information angående nya elever. Säljö (2014) hävdar att kommunikationen är avgörande i det sociokulturella perspektivet. För att en elev ska kunna interagera med andra måste kommunikationen vara rak och tydlig. För att kunna förstå sin omgivning och vad som förväntas av en, måste man få tydlig information om hur saker fungerar, så även relationer. Fritidspedagogerna upplever att skolan har sina möten på eftermiddagarna, när fritidsverksamheten är igång. Därav får fritidspedagogerna inte samma viktiga information som grundlärarna, angående elever i behov av särskilt stöd. Rektorn är medveten om problemet, men ser ingen lösning på problemet i nuläget. Aspelin (2013) menar att en viktig utgångspunkt i det relationella perspektivet är det personliga mötet mellan människor. Han menar att ett lärande sker i relationer, där mötet är det centrala för att skapa en relation.

5.3 Utbildningar/fortbildningar som erbjuds, för att bemöta elever med ADHD

Rektorn uppmanar personalen att själv söka och gå olika utbildningar, som skolan bekostar. Det framkommer dock att det inte är självklar information för varken fritidspedagogerna eller grundlärarna. Grundlärarna har uppfattat att de själva får bekosta eventuella utbildningar, samt att kurserna som erbjuds kan innebära svårigheter, då de oftast hålls i större städer och ligger utanför arbetstid. Fritidspedagogerna menar att om man vill gå utbildningar under arbetstid kan det innebära svårigheter för resten av personalen, som då får stanna kvar i verksamheten, då de blir en personal mindre. Däremot ärr fritidspedagogerna positiva till att ta hjälp av varandras

erfarenheter kring ämnet. Enligt Aspelin (2013) har det relationella perspektivet sin utgångspunkt från individers relationer. Det är i relationer och samspel med andra man lär sig och mötet mellan människor påverkas av miljön där mötet sker. En önskan från både fritidspedagogerna och grundlärarna är en utbildning i hur ADHD kan te sig och vad de som pedagoger och lärare behöver ha i åtanke, för att kunna bemöta eleverna med ADHD.

6 Diskussion

I underliggande rubriker kommer metod, resultat och eventuell fortsatt forskning kring ämnet diskuteras.

6.1 Metoddiskussion

Denscombe (2009) belyser att inte bara deltagarnas åsikter framkommer under intervjuer med fokusgrupper, utan uttrycker även varför de tycker på ett visst sätt. Fokusgrupperna upplevs för oss som informativa, då givande diskussioner framkommer kring ämnet. Fler faktorer spelar in, då deltagarna har olika uppfattningar om ämnet. Det blir inte bara en lärosituation för oss, utan även för de deltagande, då de upplyser varandra om sina egna erfarenheter. Så som problematiken kring kommunikationen mellan yrkeskategorierna, samt svårigheter att hitta rätt elevassistent.

Ljudinspelningen, med tillhörande transkribering, gör materialet väldigt tydligt, när resultatet ska föras in. Det är lätt att gå tillbaka och lyssna eller se vad de olika deltagarna sagt. Ljudinspelningen i fokusgrupperna skapar en avslappnad inställning till diskussionerna, då ingen av deltagarna direkt tänker på att det spelades in. Det kan bli mer påtagligt om någon sitter med papper och penna och antecknar allt man säger, eller spelar in en video. Som vi tidigare nämner menar Denscombe (2009) att svårigheter med fokusgrupper bland annat är att som moderator föra diskussionerna framåt, utan att lägga in egna åsikter kring ämnet. Emellanåt är det även svårt att hålla ämnet på rätt spår, då man i en diskussion ofta spinner vidare på andra närliggande ämnen. En annan svårighet vi upplever, är att få till ett möte, där alla deltagare kan närvara, vilket är betydligt lättare när en enskild intervju ska bokas in.

Fördelarna som vi upplever med enskild intervju är att fokus endast ligger på en person. Det är enklare att föra en diskussion och ställa följdfrågor, samt hålla diskussionen på rätt spår. Detta underlättar även transkriberingen av den enskilda intervjun. Denscombe (2009) synliggör att det är lättare att lokalisera särskilda idéer till en enskild person under en enskild intervju.

Däremot blir det inte samma bredd på diskussionen då våra åsikter kring ämnet fortfarande inte får synas, vilket leder till att deltagaren besvarar frågorna och redogör endast för sina egna åsikter kring ämnet.

6.2 Resultatdiskussion

Vi kan se att det finns många möjligheter för elever, att få särskilt stöd vid ADHD – diagnos. Det finns även stöd för fritidspedagoger och lärare att få. Däremot är kommunikationen kring stödet något bristfälligt, då personalen inte alltid vet vilket stöd som finns att tillgå och hur man går tillväga för att få det. De olika yrkeskategorierna nämner olika typer av stöd och olika tillvägagångssätt för att få särskilt stöd. Gemensamt för alla deltagare i intervjuerna är att de alla är överens om att informationen till fritidshemmet från skolan, samt rektorn, är något bristfällig, då informationen sällan kommer fram till fritidshemmet i god tid. Vår tolkning av fokusgrupperna och den enskilda intervjun är att grunden till den bristfälliga kommunikationen beror på att skolan har högre status än fritidshemmet, till följd av skolplikten vi har i Sverige. Vistelsen på fritidshemmet är frivillig och kan därför anses som mindre viktig. Som skolverket (2014b) tidigare nämner är fritidshemmet en kompletterande utbildning för elever i grundskolan. Skolverket (2016) har uppdaterats med ett eget kapitel rörande fritidshemmet som synliggör fritidshemmets centrala innehåll och mål för verksamheten. Vi kan se en förändring gällande Anderssons (2013) beskrivning av fritidshemmets arbetsstugor från 1800-talets slut, till fritidshemmets integrering i skolan, till att idag ha ett eget kapitel i läroplanen. Fritidshemmets betydelse för elevers lärande synliggörs mer och mer. I takt med att fritidshemmets betydelse för lärande uppmärksammas i samhället, ökar även fritidshemmets status. Det framkommer under studiens gång att de olika yrkeskategorierna menar att man ser fritidshemmet som en viktig pedagogisk verksamhet.

I resultatet framkommer det att elevassistentyrket är ett svårt och komplext yrke, då en önskan om utbildning i yrket är hög, men de sökande sällan har pedagogisk utbildning. Då elever med ADHD, enligt Jakobsson & Nilsson (2010), kan ha stora svårigheter i en elevgrupp, så som bristande impuls kontroll, svårigheter med det sociala samspelet, samt koncentrationssvårigheter, är det viktigt att personal har kunskap om vad svårigheterna innebär.

Intervjudeltagarna menar att inte bara eventuella elevassistenter bör ha kunskap om elever med ADHD-diagnos, utan all personal som möter eleven bör vara insatt i vad diagnosen innebär för just den individen. Skolverket (2014a) menar att det är viktigt att tidigt uppmärksamma elever i behov av särskilt stöd, vilket inte är möjligt om personalen inte är insatt i vad ett avvikande beteende innebär. Även Jakobsson & Nilsson (2010) belyser att pedagogernas kunskap om elever i behov av särskilt stöd är avgörande för att kunna bemöta eleverna på bästa sätt. Risken är annars att elevernas självkänsla och motivation skadas. Daley & Birchwood (2010) synliggör resultat att elever med ADHD ofta blir stärkta i sin utveckling, genom att få tillgång till elevassistent, som stöttar eleven. Med det menas det att elevassistenten ska fungera som en länk mellan eleven och läraren och eleven och andra elever, där elevassistentens uppgift är att förenkla kommunikationen för eleven i behov av särskilt stöd. Även om forskningen tyder på att elever kan bli stärkta i sin utveckling av att ha elevassistent, problematiserar Gadler (2011) elevassistentens bristande yrkesrollsförklaring. Hon menar att eleverna kan bli lidande av det, på grund av att elevassistenten kan sakna pedagogisk utbildning. Vi menar att en pedagogisk utbildning är viktig, då elever i behov av särskilt stöd ofta kräver mer kunskap om pedagogik och hur man kan bemöta elever i olika situationer. Även rektorn, samt fritidspedagogerna och grundlärarna eftersöker elevassistenter med mer utbildning och pedagogisk kunskap. Enligt rektorn är det svårt att hitta utbildade elevassistenter, så ofta går man efter personlig lämplighet när man anställer personal som elevassistenter.

Innan genomförandet av studien var vi båda eniga om att det satsades mer pengar på skolan än på fritidshemmet, därav antog vi att resursfördelningen mellan skolan och fritidshemmet var en ekonomisk fråga. Detta framhäver även Hjärne och Säljö (2008), då de menar att den ekonomiska biten är en avgörande del för vilket stöd eleven med ADHD erbjuds. På skolan vi gjorde vår studie framkommer det att resursfördelningen till stor del beror på vilken inställning ledningen har. På denna skola anser ledningen att skolan och fritidshemmet är lika viktiga och gör ingen skillnad på resursfördelningen mellan verksamheterna, utan anpassar stödet utifrån elevernas behov.

6.3 Praktisk relevans

Denna studie har gett oss en inblick i de olika verksamheternas samverkan och hur hanterar situationer, där man som ordinarie personal behöver stöd i att bemöta elever med ADHD. Vi har tagit del av mycket forskning och litteratur kring ämnet, vilket ger oss en grund inför kommande möte med elever i behov av särskilt stöd. Det vi tar med oss i vår kommande profession som fritidspedagoger, är att kommunikationen mellan verksamheterna och ledningen är viktig. Vi kommer lättare att uppmärksamma tidiga tecken, där elever kan vara i behov av särskilt stöd. Litteraturen visar att tidiga insatser kan underlätta för elever med ADHD. Som personal på skolan och fritidshemmet är det viktigt att veta vilket stöd som finns att tillgå, samt hur man går till väga för att få stödet.

6.4 Fortsatt forskning

Våra tankar kring fortsatt forskning kring ämnet är att vi kan utöka studien till fler skolor, att jämföra olika kommuners syn på resursfördelningen, samt synliggöra vilken fortbildning personalen på andra skolor erbjuds för att bemöta elever med ADHD, hade varit intressant. För att få fler synvinklar kring ämnet kan intervjuer med elevassistenter samt föräldrar till barn med ADHD berika studien. Även elevers perspektiv kan ge en intressant insyn i ämnet.

7. Referenser

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2, [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Andersson, Birgitta (2013). *Nya fritidspedagoger – I spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Umeå universitet. (<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:603114/FULLTEXT02>)

Aspelin, Jonas (2013) (red.). *Relationell specialpedagogik: I teori och praktik*. Kristianstad university press: Kristianstad

Dahl, Marianne (2014). *Fritidspedagogers handlingsrepertoar. Pedagogiskt arbete med barns olika relationer*. Diss. (sammanfattning) Kalmar: Linnéuniversitetet, 2014

Daley, Dave & Birchwood, James (2010). ADHD and academic performance: Why does ADHD impact on academic performance and what can be done to support ADHD children in the classroom? *Child: care, health and development*, 36: 455-464, 2010.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

DuPaul, George J, Weyandt Lisa L & Janusis Grace M (2011). ADHD in the Classroom: Effective Intervention Strategies. *Theory Into Practice*, 50:35–42, 2011

Hjärne, Eva & Säljö, Roger (2008). *Att platsa i en skola för alla: elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Jakobsson, Inga-Lil & Nilsson, Inger (2010). *Funktionsnedsättningar, funktionshinder och specialpedagogik i praktiken – för lärarutbildning och lärarfortbildning*. Natur & kultur.

Skolverket (2016). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Fritzes förlag.

Skolverket (2014a). *Allmänna råd med kommentarer. Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm: Fritzes förlag.

Skolverket (2014b). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshemmet*. Stockholm: Fritzes förlag.

Szönyi, Kristina & Söderqvist Dunkers, Tove (2012), *Där man söker får man svar: delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. Specialpedagogiska myndigheten.

Säljö, Roger (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Weissenreider, Elisabeth (2008), *Skapandets kraft: För kunskap och utveckling*. Stockholm: Runa.

8. Bilagor

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Vi är två grundlärarstudenter med inriktning på fritidshem. Vi går sjätte och sista terminen och håller just nu på att skriva vårt examensarbete. Vårt syfte med arbetet är att se hur resursfördelningen är upplagd mellan skolan och fritidshemmet, för elever med ADHD som har extra stöd i form av elevassistent.

Vi kommer att samla ihop vårt empiriska material i form av intervjuer. Vi tänker ha en gruppintervju med grundlärare i skolan och en gruppintervju med fritidspedagogerna på fritidshemmet. Vi kommer att ställa frågor angående hur resursfördelningen ser ut och stödet de olika arbetsgrupperna upplever att de får, för att på bästa sätt bemöta de berörda eleverna. De olika frågorna är öppna och leder förhoppningsvis till givande diskussioner kring ämnet. Vi planerar även in en enskild intervju med rektorn gällande resursfördelningen. Varje intervju tar ca 30 min och sker vid ett tillfälle per gruppkategori.

Deltagandet är frivilligt och ni kan när som helst välja att hoppa av undersökningen. Ert deltagande behandlas konfidentiellt och resultatet kommer endast att användas i vårt examensarbete.

Har ni några funderingar eller frågor är ni hjärtligt välkomna att kontakta oss via mail. Med vänliga hälsningar

Sofia Vernersson

Sofia_Skane@hotmail.com

Och

Frida Gren

frida.gren@hotmail.com

Jag samtycker till att delta i studien, samt att ljudupptagning används under intervjun.

Namn: _____

Datum: _____

Bilaga 2

Diskussionsfrågor fokusgrupp med fritidspedagoger

- Vilket stöd upplever ni som fritidspedagoger att ni får/ har på fritidshemmet för att bemöta elever med diagnosen ADHD?
- Hur ser ni på hur resurserna för elever med ADHD fördelas mellan skola och fritidshem?
- Vilken form av utbildning eller fortbildning har ni för att bemöta/ stödja elever med ADHD på fritidshemmet?

Bilaga 3

Diskussionsfrågor fokusgrupp med grundlärare i skolan

- Vilket stöd upplever ni som lärare att ni får/ har i skolan för att bemöta elever med diagnosen ADHD?
- Hur ser ni på hur resurserna för elever med ADHD fördelas mellan skola och fritidshem?
- Vilken form av utbildning eller fortbildning har ni för att bemöta/ stödja elever med ADHD i skolan?

Bilaga 4

Intervjufrågor till enskild intervju med rektor

- Vilket stöd har elever med ADHD diagnos i skolan och på fritidshemmet?
- Hur ser du på hur resurser till grundlärare och fritidspedagoger ska fördelas mellan skolan och fritidshemmet?
- Vilken form av utbildning eller fortbildning har personalen för att bemöta elever med ADHD?